

Månedens historie, februar 2022. I købmandslære hos I.A. Jensen

Erindringer fra Torben Lundmark Jensen, Odense, om sin ungdomstid, hvor han var i købmandslære hos I.A. Jensen.

Efter afsluttet realeksamen havde jeg svært ved at finde ud af, hvad jeg ville. Det mest nærliggende var dog at vælge handelsvejen, hvilket antagelig også var under indflydelse af far, uden at han dog på nogen måde forsøgte at presse mig til det.

Resultatet blev i hvert fald, at jeg fik en læreplads hos I.A. Jensen i Ringkøbing den 1. maj 1947.

Det var en fin gammel købmandsgård med kolonial – material – og farvehandel, og desuden handlede man med støbegods fra C. M. Hess i Vejle og importerede kul, koks og cinders. Det var en efter byens forhold stor forretning, der blev drevet efter fine etiske principper og gode familietraditioner.

Cheferne var brødrene Georg Krogh Jensen og Axel Jensen, som var ud af en større børneflokk, der alle var vokset op i købmandsgården i Bredgade (nu Algade 18).

De fleste af brødrenes søskende var fortsat i byen. En søster var gift med isenkræmmer Ahle Jensen, en anden med byens største manufakturhandler Hertz, en ugift bror, Richard, var malermester og en anden også ugift bror, Thorvald var bankbud. Og så mener jeg, at der var endnu en ugift søster i byen. En tredje bror, Viggo Jensen, drev en stor manufakturhandel i Viborg.

Georg Krogh Jensen var en meget "fin" købmand. Han tog sig hovedsagelig af den regnskabsmæssige side af forretningen, og tog sjældent del i ekspeditionerne i butikken. Men han bar altid en uafslættelig hvid kittel. Det var broderen Axel, der huserede i butikken. Han havde været ungkarl i mange år, men blev gift, mens jeg stod i lære.

Købmandsbranchen har vel i efterkrigstiden været en af de brancher, der har undergået den kraftigste udvikling og forandring, og inden sig død i 1984 hjalp Axel sin datter og svigersøn med at omdanne forretningen til en Matas forretning.

I.A. Jensens 5 ældste drenge. Axel er ikke med på dette billede.

Jeg husker de 3 læreår som en anstrængende tid. Forretningen var åben alle dage fra 7-8 om morgenen, mandag – torsdag til kl. 17.30, om fredagen til kl. 20.00 og om lørdagen til kl. 16.00, men da vi som lærlinge

også skulle bringe varer ud til kunderne, som ringede deres bestillinger ind, blev arbejdstiden ofte langt ud over lukketiden. Dette var specielt surt om fredagen og lørdagen.

Men det, der måske gjorde læretiden endnu "tungere" var, at vi mandag til onsdag efter arbejdstiden skulle i handelsskole kl. 18.00 til omkring kl. 20.00. Der var ikke megen tid til "tant og fjas", hvis man også skulle have en smule søvn.

Men det hørte med til en læretid – og vel til tiden i det hele taget – at man skulle lære "at bestille noget". Det var ligesom en disciplin i sig selv ud over det rent faglige.

Og hvad lærte man så? Det var bl.a. lærlingenes opgave ved ugens start at "veje af", d.v.s. at foretage afvejning af ugens forbrug af melis, mel, gryn etc. i ½kg's, 1 kg's, og 2 kg's pakninger. Det foregik fra 50 kg's sække, som var oplagrede på loftet, hvorfra vi måtte bære dem ned i baglokalet. Dengang fandtes der ikke færdigpakninger som i dag. Det var et tungt arbejde, som meget vel kunne tage mellem en og to dage, og som krævede omhu og nøjagtighed.

Fra venstre: Georg Krogh Jensen, Ewald (bud), 3 lærlinge: Thorvald Thomsen, Torben Lundmark Jensen og Hans B. Nielsen, købmand Axel Jensen samt kommis'en R. Kamp.

Alle disse varer var jo rationerede, og solgtes kun mod aflevering af rationeringsmærker. Jeg skabte engang panik, da jeg på vej ned af den skæve og stejle trappe med en sæk på skuldrene, gled og tabte sækken. Trappen lignede en snegletcher, og købmanden, det var Axel, turde ikke betro nogen af os at samle sukkeret op igen. Det gjorde han selv, med en ske!

Vi solgte også sirup i løs vægt – fra tromle. Det var en langsommelig proces. Og sprit – ligeledes fra tromle. Og vi solgte saltede spegesild fra trædrutler. Eller æg, som alle skulle gennemlyses – de blev solgt i løs vægt i pose! Det var uundgåeligt, at der af og til røg et æg eller to på gulvet. Når der så også ind imellem skulle hentes et eller andet støbejernsrør til kakkellovn, begyndte kitlen at bære præg af dagens varierende opgaver.

Til arbejdet "bag kulisserne" havde vi brune kitler, men når vi ekspederede i butikken bar vi hvide, strøgne kitler. Omkostningerne i denne forbindelse måtte vi selv afholde, og i mit tilfælde var det mor, der vaskede og strøg kitlerne.

Og man lærte at give god service. Vi bukkede og skrabede for kunderne, og det hørte med til god kundebehandling at springe om på den anden side af disken og lukke døren op for kunden, når hun eller han skulle ud af forretningen.

Vi bragte naturligvis varerne ud til kunderne, hvis de ønskede det. Det foregik på budcykel med kurvene på et bærestativ foran styret eller på en Long-John – i bedste svajer stil. Med lidt held kunne man godt have 5 – 6 kurve med på én gang. Den service blev af og til misbrugt. Der var kunder, som godt kunne finde på at ringe sent om lørdagen for lige at få sendt en pose mel eller sukker ud.

1950		
22/	1/4 l. Laks	056
	1/1 Sædder	057
24/	1/2 Gammel	265
	1/2 Smaas	120
25.	1/2 - Mel	50
	1/2 - Rindisj	50
	1/4 - Kaffe	186
	1/2 -	20
		306
25.	1/2 -	120
	1/2 -	15
		135
25.	1/2 - Oms	196
26.	1 - Melis	72
	1/2 - Kaffe	186
	1 - Mel	1
		358
	1 Rindisj	38
29.	1/2 - Salt	18
	1/2 - Sj	240
	1/2 -	340
		598
30.	1/2 - Oms	196
	1 Rindisj	20
		266
		668

Service'n omfattede også kredit på den såkaldte "kontrabog".

Kunderne havde simpelthen en bog, hvori deres bestillinger noteredes. Ved månedens afslutning betaltes så månedens samlede køb. Systemet byggede på en udstrakt, gensidig tillid. Kunden kunne egentlig ikke kontrollere månedsopgørelsens indhold, og købmanden forlod sig på, at kunden betalte. Det var sjældent, der var de store problemer i den forbindelse, selv om der var enkelte kunder, som havde svært ved at betale til tiden.

Kontrabog

Den ret krævende arbejdsdag satte også sit præg på indsatsen i aftenskolen. Men jeg fik dog i 1950 en handelsmedhjælpereksamen med et rimeligt resultat – mg og 6,83, som efter den tidligere skala svarede til 13,83.

Læretiden afsluttedes den 1. august 1950 og varede således 3 år og 3 måneder.